

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ QUỐC PHÒNG

HỌC VIỆN KỸ THUẬT QUÂN SỰ

NGUYỄN QUANG DŨNG

**NGHIÊN CỨU RUNG ĐỘNG VÀ BIỆN PHÁP
GIẢM RUNG ĐỘNG TRONG NỀN DO KHAI THÁC
HỆ THỐNG TÀU ĐIỆN NGẦM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KỸ THUẬT

HÀ NỘI - NĂM 2013

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ QUỐC PHÒNG

HỌC VIỆN KỸ THUẬT QUÂN SỰ

NGUYỄN QUANG DŨNG

**NGHIÊN CỨU RUNG ĐỘNG VÀ BIỆN PHÁP
GIẢM RUNG ĐỘNG TRONG NỀN DO KHAI THÁC
HỆ THỐNG TÀU ĐIỆN NGẦM**

Chuyên ngành: Kỹ thuật xây dựng công trình đặc biệt

Mã số: 62 58 02 06

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KỸ THUẬT

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

GS.TS. VŨ ĐÌNH LỢI

HÀ NỘI - NĂM 2013

LỜI CẢM ƠN

Tác giả luận án xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đối với GS.TS Vũ Đình Lợi đã tận tình hướng dẫn, giúp đỡ và cho nhiều chỉ dẫn khoa học có giá trị giúp tác giả hoàn thành luận án nghiên cứu này. Tác giả luôn trân trọng sự động viên, khuyến khích và những kiến thức chuyên môn mà Giáo sư đã chia sẻ cho tác giả trong nhiều năm qua, giúp tác giả nâng cao năng lực khoa học và củng cố lòng yêu nghề.

Tác giả trân trọng cảm ơn Bộ môn Công trình quốc phòng, Viện Kỹ thuật công trình đặc biệt, Phòng Sau đại học – Học viện Kỹ thuật Quân sự đã tạo điều kiện giúp đỡ và hợp tác trong quá trình nghiên cứu.

Tác giả xin trân trọng cảm ơn Trường Cao đẳng Giao thông Vận tải III đã tạo điều kiện, hỗ trợ về vật chất, tinh thần và thời gian trong suốt quá trình nghiên cứu của tác giả.

Cuối cùng tác giả muốn bày tỏ lòng biết ơn đối với những người thân trong gia đình đã cảm thông, động viên và chia sẻ những khó khăn với tác giả trong suốt thời gian làm luận án./.

Tác giả
Nguyễn Quang Dũng

LỜI CAM ĐOAN

Tôi là Nguyễn Quang Dũng, tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào.

Tác giả

Nguyễn Quang Dũng

MỤC LỤC

Lời cảm ơn	i
Lời cam đoan.....	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các ký hiệu, chữ viết tắt	vi
Danh mục các bảng biểu.	ix
Danh mục hình vẽ, đồ thị	x
MỞ ĐẦU	1
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN VỀ VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	6
1.1. Khái niệm cường độ rung động	6
1.2. Cơ chế gây rung động và ảnh hưởng của rung động do khai thác hệ thống tàu điện ngầm.....	7
1.2.1. Cơ chế gây rung động do khai thác hệ thống tàu điện ngầm.....	7
1.2.2. Phản ứng của con người với rung động và giới hạn rung.....	9
1.2.3. Ảnh hưởng rung động đến công trình xây dựng.....	12
1.3. Tổng quan các phương pháp dự báo rung động và mô tả tải trọng động đoàn tàu.	13
1.4. Tổng quan các phương pháp giảm rung động	19
1.5. Các kết quả đạt được của các công trình nghiên cứu đã công bố.....	22
1.6. Những vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu.....	24
1.7. Các kết luận rút ra từ tổng quan.....	24
CHƯƠNG 2: PHÂN TÍCH, LỰA CHỌN PHƯƠNG PHÁP XÁC ĐỊNH THAM SỐ ĐỘNG CỦA NỀN ĐẤT	26
2.1. Các tham số động nền đất và tổng quan các phương pháp xác định	26
2.2. Phương pháp xác định tham số động của nền đất theo công thức thực nghiệm.....	30
2.2.1. Xác định vận tốc sóng cắt từ thí nghiệm SPT [66]	30
2.2.2. Xác định vận tốc sóng cắt từ thí nghiệm CPT [66].....	31

2.2.3. Xác định tỷ số cản theo công thức thực nghiệm	34
2.3. Thử nghiệm số xác định các tham số động nền đất tuyến metro số 6 - TpHCM	35
2.4. Kết luận chương 2	41
CHƯƠNG 3: NGHIÊN CỨU RUNG ĐỘNG CỦA NỀN ĐẤT DO KHAI THÁC HỆ THỐNG TÀU ĐIỆN NGẦM	43
3.1. Đặt bài toán và các giả thiết tính toán.....	43
3.2. Cơ sở phương pháp phân tử hữu hạn phân tích bài toán tương tác giữa kết cấu và nền biến dạng chịu tải trọng động	44
3.3. Nghiên cứu rung động bằng phần mềm xác định tải trọng động tàu điện ngầm (DLT) và gói phần mềm PLAXIS.....	47
3.3.1. Phân tích lựa chọn mô hình nền áp dụng cho nền đất TPHCM.	49
3.3.2. Nghiên cứu mô phỏng tải trọng động và xây dựng phần mềm xác định tải trọng động của đoàn tàu lưu thông trong hầm (DLT).	52
3.3.3. Xác định tần số dao động riêng của nền nhiều lớp bằng Plaxis	60
3.3.3.1. Xác định tần số dao động riêng của nền đất tuyến metro số 6	63
3.3.3.2. Ảnh hưởng sự phân bố các lớp đất và sức cản của nền.....	65
3.4. Dự báo rung động của nền do khai thác tàu điện ngầm TpHCM.....	68
3.4.1. Xác định sơ đồ bố trí tải trọng động và kích thước mô hình.....	70
3.4.2. Cường độ rung động theo phương ngang hầm tại Km0+940 và Km 6+700 trên tuyến metro số 6 – TpHCM.....	73
3.5. Thử nghiệm số khảo sát ảnh hưởng của các yếu tố của hầm, nền đến rung động trong nền	75
3.5.1. Ảnh hưởng của khuyết tật mặt tiếp xúc bánh xe-ray đến rung động nền	75
3.5.2. Ảnh hưởng của tốc độ chạy tàu đến rung động nền	76
3.5.3. Ảnh hưởng loại hầm đến rung động nền	76
3.5.4. Ảnh hưởng độ dày vỏ hầm đến rung động nền.....	77

3.5.5. Ảnh hưởng của lớp đất yếu đến rung động nền	78
3.6. Kết luận chương 3	80
3.6.1. Những kết quả chính đạt được	80
3.6.2. Những kiến nghị về mặt kỹ thuật.....	81
CHƯƠNG 4: NGHIÊN CỨU BIỆN PHÁP GIẢM RUNG ĐỘNG	
TRONG NỀN DO KHAI THÁC HỆ THỐNG XE ĐIỆN NGẦM	83
4.1. Đặt vấn đề	83
4.2. Vật liệu đàn hồi giảm rung động.....	85
4.3. Mô hình bài toán và trình tự tính toán hiệu quả giảm rung	87
4.4. Đánh giá hiệu quả giảm rung động bằng đệm đàn hồi Sylomer đặt vĩnh cửu trong đường hầm.....	94
4.4.1. Phương án bố trí 1 lớp đệm đàn hồi Sylomer	95
4.4.1.1. Bố trí tấm Sylomer tại đáy ray	95
4.4.1.2. Bố trí 1 lớp Sylomer trong sàn hầm.....	97
4.4.2. Phương án bố trí 2 lớp Sylomer trong sàn hầm	102
4.5. Khảo sát ảnh hưởng một số yếu tố đến hiệu quả giảm rung của đệm đàn hồi Sylomer	109
4.5.1. Ảnh hưởng của chiều dày lớp đệm đàn hồi Sylomer.....	109
4.5.2. Ảnh hưởng của chiều rộng lớp đệm đàn hồi Sylomer	110
4.5.3. Ảnh hưởng của mô đun đàn hồi lớp đệm Sylomer.....	111
4.5.4. Ảnh hưởng của lớp đất yếu	112
4.6. Kết luận chương 4.....	114
4.6.1. Những kết quả chính đạt được	114
4.6.2. Những kiến nghị về mặt kỹ thuật.....	114
KẾT LUẬN CHUNG	116
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ	120
TÀI LIỆU THAM KHẢO	121

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU, CÁC CHỮ VIẾT TẮT

1. Danh mục các ký hiệu

1.1. Các ký hiệu bằng chữ Latinh

A	Biên độ dao động,
ASF	Hệ số địa tầng
$[B]_n$	Ma trận quan hệ biến dạng - chuyển vị của phần tử,
$[C]_n, [C]$	Ma trận cản của phần tử, ma trận cản của hệ,
E	Mô đun đàn hồi của vật liệu,
e	Hệ số rỗng của đất,
f_S	Sức kháng ma sát trên thành lỗ xuyên,
f_{SP}	Tần suất lấy mẫu,
F(t)	Hàm tải trọng động của đoàn tàu theo thời gian,
g	Gia tốc trọng trường,
G	Mô đun kháng trượt của vật liệu,
I_c	Hệ số ứng xử của địa tầng,
$[K]_n, [K]$	Ma trận độ cứng phần tử, ma trận độ cứng của hệ,
L	Cường độ rung động lớn nhất,
$[M]_n, [M]$	Ma trận khối lượng phần tử, ma trận khối lượng của hệ,
N_{60}^*	Số búa SPT/30cm,
PI	Chỉ số dẻo của đất,
q_c	Sức kháng mũi trong thí nghiệm CPT,
t_1, t_2	Thời điểm bắt đầu và thời điểm kết thúc tính toán V_{RMS} ,
U, U_x, U_y	Chuyển vị, chuyển vị theo phương x và y,
U_n, U	Véc tơ chuyển vị nút của phần tử, véc tơ chuyển vị nút của hệ,
v_n	Vận tốc dao động tại thời điểm n,
v_{max}	Vận tốc dao động lớn nhất,
Δv_{max}	Hiệu quả giảm giá trị vận tốc rung lớn nhất,
v_p	Vận tốc truyền sóng nén,

v_S	Vận tốc truyền sóng cắt,
v, v_x, v_y	Vận tốc dao động, vận tốc dao động theo phương x và y,
v_{ref}	Vận tốc dao động tham chiếu,
v_{RMS}	Vận tốc dao động căn quân phương,
V	Vận tốc khai thác chạy tàu,

1.2. Các ký hiệu bằng chữ Hy Lạp

α, δ	Các tham số trong tích phân Newmark,
α_R, β_R	Các hằng số cản Rayleigh,
δ_S	Độ dày đệm đàn hồi trong trường hợp bố trí 1 lớp,
δ_{S1}	Độ dày đệm đàn hồi lớp trên trong trường hợp bố trí 2 lớp,
δ_{S2}	Độ dày đệm đàn hồi lớp dưới trong trường hợp bố trí 2 lớp,
Δt	Bước thời gian tích phân,
ΔL	Hiệu quả giảm rung,
ΔL	Hiệu quả giảm rung trung bình,
$\Phi(z)$	Hàm số phân bố tải trọng $P=1$ tại tọa độ z,
γ	Biên độ biến dạng cắt,
σ'_v	Ứng suất có hiệu thẳng đứng,
ν	Hệ số Poisson,
ω_i, ω_j	Các tần số dao động riêng,
ξ_i, ξ_j	Các tỷ số cản,
ξ	Tỷ số cản,

2. Danh mục các chữ viết tắt

BEM	Phương pháp phần tử biên
CPT	Thí nghiệm xuyên tĩnh,
DFN	Phương pháp mạng rời rạc đứt gãy
DLT2013	Phần mềm tính toán tải trọng động của đoàn tàu tác dụng xuống vỏ hầm,

FEM	Phương pháp phần tử hữu hạn,
FDM	Phương pháp sai phân hữu hạn,
GPMB	Giải phóng mặt bằng,
PPV	Vận tốc dao động đỉnh,
PTHH	Phần tử hữu hạn,
RMS	Căn quân phương,
SPT	Thí nghiệm xuyên tiêu chuẩn,
Sylomer	Tên vật liệu đàn hồi tiêu chuẩn của hãng Getzner,
SR	Ký hiệu của loại Sylomer tiêu chuẩn của hãng Getzner,
SDOF	Hệ một bậc tự do,
TpHCM	Thành phố Hồ Chí Minh,
VdB	Đơn vị của cường độ rung hay decibel rung động,